

UCHWAŁA NR LI/364/2022
RADY GMINY JERZMANOWA

z dnia 27 kwietnia 2022 r.

w sprawie przyjęcia "Gminnego programu profilaktyki raka szyjki macicy - szczepienie przeciwko HPV na lata 2022 - 2024"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559) oraz art. 7 ust. 1 i art. 48 ustawy z dnia 27 sierpnia 2014 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.), **Rada Gminy Jerzmanowa uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjmuje się „Gminny program profilaktyki raka szyjki macicy - szczepienie przeciwko HPV na lata 2022 - 2024”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Jerzmanowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Tadeusz Kozakowski

Gminny program profilaktyki raka szyjki macicy - szczepienie przeciwko HPV na lata 2022 - 2024

Okres realizacji programu:

II - IV kwartał 2022 r.

I - IV kwartał 2023 r.

I - IV kwartał 2024 r.

Autor i podmiot wdrażający program:

Urząd Gminy Jerzmanowa

ul. Lipowa 4

67-222 Jerzmanowa

woj. dolnośląskie

Kontynuacja programu:

Program zakłada kontynuację tożsamego programu z lat poprzednich, który spotkał się z dużym zainteresowaniem wśród mieszkańców Gminy Jerzmanowa. Program jest zgodny z rekomendacją Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (rekomendacja nr 2/2019 z dnia 11.10.2019 r. Prezesa AOTMiT).

1. WSTĘP

Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia jest jednym z najważniejszych zadań gminy wynikających z art. 7 ust. 1 pkt. 5 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559). Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności opracowanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców art. 7 ust. 1 pkt 1 i art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 1285 ze zm.) Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym możliwe jest poprzez stosowanie odpowiedniej profilaktyki, a także poprzez podejmowanie wszelkich działań i środków zmierzających do wykrycia we wczesnych stadiach nowotworów, dających szansę na szybkie wyleczenie.

2. OPIS PROGRAMU

A. Ogólna charakterystyka

Zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV - Human Papillomavirus) stanowi duży problem kliniczny i epidemiologiczny. Większość zakażeń HPV przebiega bezobjawowo. Istnieje ponad 100 typów wirusa HPV, które po dostaniu się do organizmu, w większości nie wywołują objawów chorobowych dzięki naturalnej odporności immunologicznej. Jednakże zakażenie wirusami „wysokiego ryzyka” jak HPV 16, 18, 31 i 45 mogą być przyczyną raka szyjki macicy lub innych nowotworów narządów moczowo- płciowych. Typy wirusa HPV 16 i 18 powodują aż 70 % przypadków raka szyjki macicy. Infekcja HPV rozpoczyna się po kontakcie płciowym, 80% kobiet zwalcza infekcję, u 20% ostra infekcja przechodzi w fazę przewlekłą, zmiany przedrakowe rozwijają się w ciągu 2 – 4 lat, u 3 – 5% nieleczonych kobiet rozwija się rak szyjki macicy.

U chorych na raka płasko-nabłonkowego szyjki macicy stwierdza się DNA wirusa brodawczaka ludzkiego. Typy wirusa HPV 16 i 18 powodują w 70% przypadków raka szyjki macicy. Czynniki ryzyka, takie jak wczesne rozpoczęcie życia seksualnego lub duża liczba partnerów seksualnych zwiększają prawdopodobieństwo zakażenia. Dlatego profilaktyka przeciwdziałania czynnikom ryzyka odnosi się głównie do młodych dziewcząt.

B. Epidemiologia

Pod względem zapadalności kobiet na nowotwory złośliwe, rak szyjki macicy zajmuje siódme miejsce. Szacuje się, że na świecie liczba kobiet chorych na raka szyjki macicy sięga 1,4 miliona. W Europie jest on drugim najczęściej występującym nowotworem złośliwym u młodych kobiet (w wieku 15 – 44 lat). W skali Europy Polska należy do krajów o największej liczbie zachorowań i zgonów spowodowanych rakiem szyjki macicy. Rocznie w naszym kraju zapada na tę chorobę ponad 3200 kobiet, a niemal 2000 umiera. Polska aktualnie zajmuje pierwsze miejsce wśród krajów Unii Europejskiej pod względem liczby nowych zachorowań na raka szyjki macicy. Według Krajowego Rejestru Nowotworów w roku 2018 w województwie dolnośląskim na ten typ nowotworu zachorowało 17 kobiet w wieku 10-39 lat, z czego 6 zmarło.

C. Profilaktyka

Sposób radykalnego leczenia zakażenia HPV nie jest obecnie znany, dlatego też tak bardzo ważna jest profilaktyka zakażeń mogących powodować raka narządów płciowych. Według Światowej Organizacji Zdrowia wyróżnia się następujące rodzaje działalności profilaktycznej:

- profilaktyka pierwotna obejmująca informowanie o czynnikach ryzyka zachorowania oraz szczepienia przeciwko onkogennym typom wirusa HPV,
 - profilaktyka wtórna - wykrywanie stanów przed nowotworowych i wczesnych postaci raka,
 - profilaktyka trzeciorzędowa - prawidłowa diagnostyka i leczenie raka.
- W ramach programu dla tutejszej gminy przewidziano realizację profilaktyki pierwotnej w postaci:

- 1) działań profilaktycznych obejmujących informację o zagrożeniach (kierowaną do dziewcząt i chłopców z wybranej próby populacji, która zostanie objęta programem oraz ich rodziców/opiekunów prawnych),
- 2) szczepień ochronnych dla dziewcząt w wieku 14-18 lat.

D. Obecne postępowanie w omawianym problemie zdrowotnym ze szczególnym uwzględnieniem gwarantowanych świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Szczepienia przeciwko HPV należą do tzw. szczepień zalecanych umieszczonych w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 16 września 2010 r. w sprawie wykazu szczepień ochronnych oraz sposobu finansowania i dokumentowania zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi (Dz. U. nr 180, poz. 1215). O podaniu szczepionki decyduje lekarz, najczęściej ginekolog. Przychodnia Lekarska znajdująca się na terenie gminy Polkowice posiada kontrakt z NFZ na świadczenia poradni K oraz POZ, w ramach której prowadzi działalność punkt szczepień.

E. Uzasadnienie potrzeby wdrożenia programu

Szczepienia przeciw HPV są rekomendowana przez Polskie Towarzystwo Ginekologiczne oraz Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Z danych Krajowego Rejestru Nowotworów wynika, że w województwie dolnośląskim rocznie zapada na raka szyjki macicy ok. 300 kobiet. Wykrywalność zmian nowotworowych ma miejsce w drugim lub trzecim stadium choroby. Z danych Wojewódzkiego Ośrodka Koordynacji przy Dolnośląskim Centrum Onkologii wynika, że w roku 2008 zgłaszalność kobiet (25 – 59 lat) na badania cytologiczne w ramach Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy wyniosła w województwie dolnośląskim tylko 18,7%. Niekorzystne wskaźniki epidemiologiczne i statystyczne oraz niska zgłaszalność na badania cytologiczne w populacyjnym programie skryningowym wymagają wprowadzenia profilaktyki pierwotnej realizowanej poprzez szczepienia przeciw HPV, szczepionka profilaktyczna przeciw HPV pomaga układowi odpornościowemu rozpoznać i zniszczyć HPV zanim dojdzie do pełnej infekcji, zapobiega rozwojowi klinicznych objawów po zainfekowaniu organizmu, zapobiega skutkom zakażenia onkogennymi typami HPV 16 i 18, badania kliniczne wykazały, że szczepionka jest bezpieczna, wysoce immunogenna i skutecznie zabezpiecza przed przewlekłymi infekcjami wirusem HPV, szczepienie przeciw HPV może również chronić przed rakiem pochwy i sromu, a także zapobiegać rozwojowi brodawek płciowych.

F. Cele główne i pośrednie programu

Cele główne:

- zmniejszenie liczby zachorowań na raka szyjki macicy u kobiet poprzez przeprowadzenie edukacji zdrowotnej oraz wykonanie szczepień ochronnych szczepionką przeciwko wirusom HPV wywołującym raka szyjki macicy, raka sromu, raka pochwy i brodawki płciowej w populacji 14-18-letnich dziewcząt zamieszkałych w Gminie Jerzmanowa .

- ukształtowanie właściwych nawyków higienicznych u 14-18- letnich dziewcząt.

Cele pośrednie:

- podniesienie poziomu świadomości zdrowotnej młodych dziewcząt i chłopców oraz ich rodziców,
- ugruntowanie postaw dziewcząt w okresie dojrzewania poprzez nabywanie wiedzy na temat zagrożeń zdrowotnych, w tym podkreślenie roli wykonywania badań cytologicznych,

- zapoznanie rodziców z działaniem szczepionki przeciw wirusom HPV wywołującym raka szyjki macicy, raka sromu, raka pochwy i brodawki płciowe,

- uzyskanie zgody rodziców/ opiekunów prawnych na wykonanie zabiegu podania 2 dawek szczepionki,

- popularyzowanie wśród młodzieży nawyku systematycznego wykonywania badań profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania chorób nowotworowych.

Programy edukacyjne propagujące zdrowy styl życia mają na celu zapobieganie chorobie co w efekcie zmniejszy koszty ponoszone na leczenie. Ważną sprawą jest, aby edukacją objąć zarówno młode dziewczęta i chłopców jak i ich opiekunów. Jest to niezbędne przy kształtowaniu właściwych nawyków higienicznych w każdym domu.

G. Populacja podlegająca programowi

Populacją główną przewidzianą do objęcia programem są dziewczynki w wieku 14 lat, zamieszkałe w Gminie Jerzmanowa. Biorąc pod uwagę, że najwyższe ryzyko zakażenia tym wirusem występuje w ciągu pierwszych 5 lat od momentu inicjacji seksualnej, najlepszą grupą do szczepienia powinny być dzieci i młodzież przed rozpoczęciem aktywności seksualnej (dziewczęta 9-15 - letnie). Rozważając aktualne możliwości realizacji szczepień przeciw HPV w Polsce, trzeba wskazać na konieczność sfinansowania szczepionki, która nie została na razie włączona do obowiązkowej części Programu Szczepień Ochronnych, pokrywanych przez budżet państwa. Koszt zakupu szczepionki obecnie kształtuje się na ok. 920,00 złotych (cena całkowitego zaszczepienia jednej dziewczynki poniżej 15 roku życia - dwie dawki zgodnie z rekomendacją nr 2/2019 z dnia 11.10.2019 r. Prezesa AOTMiT). Wprowadzanie masowych szczepień prowadzi niewątpliwie do wyraźnego zmniejszenia występowania przed nowotworowych zmian w obrębie szyjki macicy, czego naturalnym następstwem staje się obniżenie wartości pozytywnej predykcji badań cytologicznych. Efekt szczepień dziewcząt będzie widoczny po kilku lub kilkunastu latach, gdy skriningowe badania cytologiczne zaczną obejmować kobiety zaszczepione przeciw HPV.

Przewiduje się możliwość udziału w programie dziewcząt powyżej 14 roku życia, przy założeniu, że w momencie zakwalifikowania się do programu nie mają one ukończonych 18 lat. Dziewczęta powyżej 14 r. ż. zostaną poddane 3-dawkom szczepienia. Na potrzebę oszacowania budżetu przyjmuje się, że liczebność tej populacji wynosi 10% liczby dziewcząt 14-letnich w danym roku.

Ponadto dopuszcza się wahania ilości planowanych zaszczepień. Czynnikiem wpływającym na zmiany ilościowe mogą być zmniejszenia lub zwiększenia liczby dziewcząt zgodnie z aktualnym stanem zamieszkania. Program profilaktyki raka szyjki macicy będzie płatny w całości ze środków własnych Gminy Jerzmanowa.

Program będzie głównie propagowany poprzez informację przekazaną do szkół z terenu Gminy Jerzmanowa, stronę BIP oraz stronę internetową Urzędu Gminy Jerzmanowa oraz w kwartalniku „Inicjatywy Jerzmanowskie” i portalach społecznościowych.

Wybór realizatora lub realizatorów programu zostanie wyłoniony przez Wójta Gminy Jerzmanowa w drodze najkorzystniejszej złożonej oferty w drodze otwartego konkursu ofert, ogłoszonego na podstawie art. 48b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1285 ze zm.).

3. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

A. Uczestnicy programu

Program szczepień przeciwko wirusowi HPV skierowany jest do dziewcząt zamieszkałych na terenie Gminy Jerzmanowa w wieku 14-18 lat. Udział w programie szczepień jest dobrowolny. W celu objęcia szczepieniem dziewcząt zamieszkałych na terenie Gminy Jerzmanowa wymagane jest złożenie imiennych deklaracji przez rodzica, bądź prawnego opiekuna. Profilaktyką zostaną objęci również 14-letni chłopcy oraz rodzice/ opiekunowie prawni dziewcząt. Skierowany zostanie do nich cykl spotkań z pielęgniarką podczas zebrań z rodzicami oraz godzin wychowawczych i zajęć WDŻ.

Ponadto działania informacyjne będą kierowane do pozostałych uczestniczek programu oraz ich rodziców podczas konsultacji medycznych.

B. Realizacja programu:

- 1) przeprowadzenie zajęć edukacyjno-informacyjnych w szkołach podczas zajęć WDŻ oraz godzin z wychowawcą dla objętych programem dziewcząt i chłopców w wieku 14 lat. Przeprowadzenie akcji informacyjnej dotyczącej zakażenia HPV (także wśród chłopców) o zapobieganiu rakowi szyjki macicy przez okresowe badania ginekologiczne.
- 2) przeprowadzenie spotkań informacyjnych bądź przekazanie pisemnych informacji (za pośrednictwem dziennika elektronicznego) rodzicom objętych programem dziewcząt, których celem będzie zapoznanie rodziców z działaniem szczepionki przeciwko wirusowi HPV wywołującym raka szyjki macicy, raka sromu, raka pochwy i brodawki płciowej.
- 3) przedstawienie dziewczętom oraz rodzicom/ opiekunom, informacji o szczepieniu profilaktycznym przeciwko wirusowi HPV.
- 4) dziewczęta, których rodzice wyrażą zgodę na szczepienia zostaną objęte bezpłatnym szczepieniem w placówce służby zdrowia, która będzie realizatorem programu bądź w gabinecie pielęgniarki szkolnej.

C. Kryteria kwalifikacji do zabiegu szczepień ochronnych:

- 1) dziewczęta zamieszkałe na terenie gminy Jerzmanowa w wieku 14 - 18 lat.
- 2) brak przeciwwskazań lekarskich do szczepień przeciw wirusowi HPV (poprzedzone badaniem lekarskim przed każdym szczepieniem).
- 3) pisemna zgoda rodzica.

4. WSKAŹNIKI DO MONITOROWANIA PROGRAMU

Podczas oceny uwzględnione będą wskaźniki:

- 1) liczba dziewcząt uczestniczących w programie.
- 2) liczba dziewcząt objętych szczepieniami.
- 3) stopień osiągnięcia sukcesu, określony procentowo - liczba zadeklarowanych dziewcząt / liczba zaszczepionych dziewcząt.
- 4) opinie odbiorców bezpośrednich (dziewcząt) oraz pośrednich (chłopców w wieku 14 lat, rodziców) o programie.

Ocena skuteczności realizacji programu będzie możliwa po kilkunastu, bądź też dopiero po kilkudziesięciu latach obserwując zmiany, jakie zaszły w osobach, na które oddziaływano poprzez realizację programu.

5. OKRES I KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU

Program będzie realizowany:

- 1) w II - IV kwartale 2022 rok:

Szczepienie (2 dawki dla całej populacji tj. 46 dziewczynek w wieku 14 lat): 42.320,00 zł

Szczepienie (3 dawki dla populacji uzupełniającej - 10% populacji głównej): 6.900,00 zł

Materiały informacyjne i promocyjne: 1.000,00 zł

Całkowity koszt realizacji projektu (szacunkowo) w roku 2022: 50.220,00 zł.

- 2) w I - IV kwartale 2023 rok:

Szczepienie (2 dawki dla całej populacji tj. 44 dziewczynek w wieku 14 lat): 40.480,00 zł

Szczepienie (3 dawki dla populacji uzupełniającej - 10% populacji głównej): 6.900,00 zł

Materiały informacyjne i promocyjne: 1.000,00 zł

Całkowity koszt realizacji projektu (szacunkowo) w roku 2023: 48.380,00 zł

3) w I - IV kwartale 2024 rok:

Szczepienie (2 dawki dla całej populacji tj. 41 dziewczynek w wieku 14 lat): 37.720,00 zł

Szczepienie (3 dawki dla populacji uzupełniającej - 10% populacji głównej): 6.900,00 zł

Materiały informacyjne i promocyjne: 1.000,00 zł

Całkowity koszt realizacji projektu (szacunkowo) w roku 2024: 45.620,00 zł.

W przypadku wprowadzenia szczepień przeciwko wirusowi HPV, do kalendarza szczepień obowiązkowych, zawiesza się dalszą realizację programu gminnego.

6. OCZEKIWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU

- 1) Zaszczepienie pełnym schematem nie mniej niż 50% liczby dziewcząt 14 - 18-letnich zamieszkałych w Gminie Jerzmanowa.
- 2) Zmniejszenie zachorowalności na raka szyjki macicy w perspektywie wieloletniej.
- 3) Zwiększenie poziomu wiedzy rodziców, dziewcząt i chłopców nt. ryzykownych zachorowań oraz chorób przenoszonych drogą płciową.
- 4) Zwiększenie poziomu wiedzy rodziców i dziewcząt dotyczącej profilaktycznych badań okresowych.